

Vil du betale med kort eller personopplysninger?

Av Christine Hafskjold, prosjektleder i Teknologirådet

Vi blir stadig mer opptatt av ny teknologi og bruker hvert år store summer på å få oss det nyeste og mest trendy innen mobiltelefoner og annen forbrukerelektronikk. Mediene presenterer nesten daglig nyvinninger på området, og det er nok flere enn meg som leter etter en unnskyldning for å bytte ut den nesten nye mobiltelefonen i noe som har enda litt mer funksjonalitet – vendbar skjerm, navigasjonssystem, megapixelkamera...

Myndighetene har begynt å bekymre seg for alle de elektroniske sporene vi legger igjen når vi bruker denne teknologien, og hvordan for eksempel reklamebransjen kan utnytte informasjonen i disse sporene til å overtale oss til å bruke enda mer penger. De fleste forbrukere lever imidlertid bekymringsløst og i lykkelig uvitenhet om hvilke spor de etterlater på servere hos tjenesteleverandører og rundt omkring i cyberspace. Burde de bekymre seg?

I dagens samfunn er det i praksis umulig å unngå å legge igjen elektroniske spor. Det som er viktig, er at de ikke kan kobles tilbake til deg som person. Det er med andre ord ikke så farlig om et nettsted som selger bøker vet at en bestemt datamaskin (IP-adresse) pleier å søke etter bøker om hunder dersom de ikke vet at det er *din* IP-adresse. Det er faktisk ganske vanskelig å koble en IP-adresse, ringevaner, tjenestekjøp og posisjonsdata fra mobiltelefonen til din person. I prinsippet er det bare tjenesteleverandøren, det vil si teleselskapet eller internettleverandøren din, som kan gjøre dette. Og de eneste som kan be om å få se den informasjonen hos dem er Politiet. De fleste av oss vil synes at det er greit.

Dersom du har registrert personopplysninger på nettstedet du besøker, er imidlertid bildet et annet. Har du samtidig unnlatt å justere nettleseren din til å avvise informasjonskapsler (cookies), kan nettstedet kjenne deg igjen hver gang du er på besøk og bygge en detaljert profil basert på dine kjøp, hvilke ord du søker på og hvilke sider du er innom. De som annonserer på nettstedet vil kunne gjøre det samme. Da kan de skreddersy sin kommunikasjon med deg basert på din profil.

Når det gjelder mobiltelefoner og annet "leketøy" er det også hovedsakelig du som bruker som bestemmer i hvilken grad sporene kan kobles til din person. Også her finnes det en rekke tjenester som krever registrering. Noen av disse involverer å la andre se hvor du befinner deg. I fremtiden kan man tenke seg at kommersielle aktører vil ønske å sende deg reklame når du er i nærheten av et av deres utsalgssteder. Mot at du registrerer mobilnummeret ditt og andre personopplysninger kan du for eksempel bli "medlem" og få rabatt. Dersom det dreier seg om en kjede med høy tetthet av utsalgssteder, vil de kunne få ganske god oversikt over dine bevegelser i løpet av dagen, i tillegg til kjøpsmønsteret ditt.

Mange forbrukere ser ikke personalisering av reklame på nettsteder eller mobiltelefon som et problem. På nettet utsettes man uansett for en mengde annonser, og mange synes det er like greit å fristes av noe man faktisk er interessert i! Det amerikanske nettstedet Wired News har observert at det finnes brukere som "betaler" for gratis programvare de betrakter

som nyttig gjennom å tillate at såkalt ”spyware” – programmer som overvåker innholdet på PC-en – blir installert på datamaskinen sin.

Det er selvsagt tillatt å bruke personopplysningene sine som betalingsmiddel. Men det er viktig å være klar over at det er det man gjør! Problemet er at mange tror de får noe gratis når de får delta i en loddtrekning, motta et javaspill til mobilen eller sende noen gratis SMS mot å registrere informasjon om seg selv.

Teknologirådet har gjennomført en fokusgruppeundersøkelse som antyder at mange ikke er klar over at personopplysningene deres kan bli solgt videre til andre. De har et tillitsforhold til nettstedet hvor de registrerer seg, og orker ikke bruke tid på å lese eventuelle ”privacy statements”. Neste gang du sukker over at e-postkassen din er full av spam kan det kanskje være verdt å reflektere over hvilket forhold du har til personopplysningene dine. Har du kanskje ”kjøpt” noe for dem i det siste?

I Teknologirådet synes vi det er spennende og morsomt med ny teknologi. Men vi er også opptatt av konsekvensene teknologien kan ha for den enkelte og for samfunnet. I mange tilfeller er det ikke teknologien i seg selv det er noe galt med når problemer oppstår, men måten vi har tatt teknologien i bruk på.

Når det gjelder mobiltelefoner, spillmaskiner og annet ”leketøy” som har stort potensial for å legge igjen elektroniske spor, så er det i stor grad opp til deg om det skal være mulig å koble disse til din person. Det lønner seg å ha et bevisst forhold til personlig informasjon, og når du blir bedt om å gi den fra deg, bør du spørre deg selv om denne tjenesteleverandøren *egentlig* har bruk for den informasjonen de ber om. Husk: ”There’s no such thing as a free lunch.”